

**CZYNNIK OBCIĄŻAJĄCY MORDERSTWO W
USTAWODAWSTWIE PAŃSTW RZYMSKO-
GERMAŃSKIEGO SYSTEMU PRAWNEGO**

Artykuł jest poświęcony badaniu norm prawnych określających karę za morderstwo popełnione w okolicznościach obciążających w ustawodawstwie państw o rzymsko-germańskim systemie prawnym. Na podstawie analizy systemowej krajowych i zagranicznych aktów prawnych, monografii i innej literatury wyznaczone zostały cechy kwalifikowalności morderstw popełnionych w okolicznościach obciążających, które odzwierciedlają cechy narodowe ustawodawstwa państwa lub chęć ustawodawcy trzymać się drogi europejskiej integracji.

Słowa kluczowe: rzymsko-germański system prawny, prawo karne, morderstwo, okoliczności obciążające.

O. Sotula
*doktor nauk prawnych,
docent,
doktorant hab.
Narodowego
Uniwersytetu
im. Meczynkowa
w Odessie
m. Odessa,
Ukraina*

**HOMICIDE'S AGGRAVATING CIRCUMSTANCES IN A CIVIL LAW
(ROMANO-GERMANIC / CONTINENTAL LEGISLATION)**

Article is a research of the criminal legal norms that providing more strict liability for felonious homicides made under aggravating circumstances in the Civil Law (Romano-Germanic/ Continental legislation). Based on a systematic analysis of national and international researches, legal acts, books and other literature there are identified featured qualification of the felonious homicides under aggravating circumstances that reflect either historical approach of national Legislation or European integration of Legislator.

Keywords: Roman-Germanic legislation, Criminal Law, homicide aggravating circumstances.

**ОБСТАВИНИ, ЯКІ ОБТЯЖУЮТЬ ВБИВСТВО В ЗАКОНОДАВСТВІ КРАЇН
РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ**

Стаття присвячена кримінально-правовому дослідженню норм, що передбачають відповідальність за умисні вбивства, вчинені при обтяжуючих обставинах у законодавстві країн романо-германської правової системи. На основі системного аналізу вітчизняних і зарубіжних досліджень, нормативно-правових актів, монографій та іншої літератури визначені особливості кваліфікації умисних вбивств при обтяжуючих обставинах, що відображають або національні властивості законодавства тієї чи іншої держави, або прагнення законодавця триматися у руслі законодавчих євроінтеграційних тенденцій.

Ключові слова: романо-германська правова система, кримінальне право, вбивство, обтяжуючі обставини.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кваліфікованим вбивством прийнято називати вбивство, вчинене при наявності хоча б одної з обтяжуючих обставин (кваліфікуючих ознак), перерахованих у частині другої статті 115 КК України. Вченими-правознавцями кваліфікований злочин (кваліфікований вид злочину) визначається як злочин, який має декілька прямо передбачених відповідною статтею Особливої частини КК ознак (обтяжуючих обставин), які вказують на підвищену громадську небезпеку цього злочину порівняно з некваліфікованим (простим) видом того ж злочину [1, с. 62].

Незважаючи на стабільність законодавчих формулювань даної норми, які за останнє десятиліття майже не перетерпіли змін, питання кримінальної відповідальності за умисне вбивство при наявності обтяжуючих обставин досить широко обговорюються на сторінках юридичної літератури [2; 3;4], що свідчить про актуальність проблеми порівняльно-правового дослідження кваліфікації умисного вбивства при обтяжуючих обставинах.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Компаративістське кримінально-правове вивчення кваліфікованих видів вбивств в Україні, не стало предметом спеціального дослідження. Різні аспекти зазначеної проблематики досліджувались українськими фахівцями: М.І. Бажановим, А.В. Байловим, Ю.В. Бауліним, В.К. Грищуком, М.П. Короленко, Н.Є. Маковецькою, М.І. Мельником, В.О. Навроцьким, Н.І. Пановим, В.В. Сташисом, В.Я. Тацієм та іншими. Але відсутні комплексні порівняльно-правові дослідження кримінальної відповідальності за такі злочини, що вказує на необхідність детального дослідження зазначеної проблеми.

Метою статті є подальша теоретична розробка теми кримінальної відповідальності за вбивства, вчинені при обтяжуючих обставинах з урахуванням сучасних досягнень кримінально-правової компаративістики.

Завдання статті. Розглядаючи той або інший аспект вітчизняного кримінального права (у нашому випадку, це обставини, що обтяжують умисне вбивство), виникає обґрунтована необхідність звернутися до аналогічного зарубіжного досвіду, з'ясувати шляхи розв'язання проблем регламентації подібних злочинів в інших правових системах, зокрема, в романо-германській правовій системі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Обставини, що обтяжують умисне вбивство в країнах континентальної Європи доволі різноманітні як за кількістю, так і за змістом.

Почнемо із загальної характеристики цих обставин, відштовхуючись від вітчизняного розуміння цього субінституту, передбаченого частиною другою статті 115 КК України, та звертаючи особливу увагу на ті обставини, які відсутні у українському кримінальному законодавстві.

Усього в частині другій статті 115 КК України міститься 14 пунктів, але в деяких з них назване більше однієї ознаки (п. 2, 9, 14 ч. 2 ст. 115 КК України) або перелічуються конкретні різновиди даної ознаки (п. 11, 12 ч. 2 ст. 115 КК України). У цілому система кваліфікуючих ознак вбивства в Кримінальному кодексі України носить вичерпний характер. Для розмежування окремих видів вбивств найважливіше значення має Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» [5].

Кваліфікуючі обставини Кримінального кодексу Франції 1992 року [6, с. 170-174], на відміну від наполеонівського Кримінального кодексу 1810 року, значно різноманітніші (їх загальна кількість у Кримінальному кодексі Франції 1992 року становить десять) та відносяться до морального елемента злочинного діяння, до особи потерпілого та інших факторів. Серед невідомих українському кримінальному законодавству присутнє умисне

вбивство, вчинене із задалегідь обдуманим умислом, утворює вид кваліфікованого вбивства (ст. 221-3 Кримінального кодексу Франції) [6, с. 170-171].

У цьому складі умисел формується на протязі більш або менш тривалого часу. Заздалегідь обдуманий умисел – це умисел, який формується до вчинення діянь, спрямованих на певний злочин або проступок (ст. 132-72 КК Франції) [6, с. 156]. Ознакою, яка дозволяє розмежувати «просто умисне» вбивство від вбивства із задалегідь обдуманим умислом, слугує те, що умисел виникає «до дій, спрямованих на здійснення умислу. Тобто, вбивством із задалегідь обдуманим умислом слід визнавати будь-яке умисне вбивство, що не вчинено в результаті виконання умислу, що раптово виник» [7, с. 247].

Менш значною є класифікація обставин, що обтяжують вбивство у Кримінальному кодексі ФРН, де в частині другій параграфу 211 дається визначення кваліфікованого вбивства – тяжкого вбивства. Розподіл складів на вбивство (Totschlag) і тяжке вбивство (Mord) є традиційним для німецького кримінального права; воно існувало ще у Кримінальному кодексі 1871 року. Спочатку ці склади відрізнялися тільки специфічним формулюванням «умисел вчиненого вбивства», яке було критерієм для їхнього розмежування. Дане формулювання було орієнтовано не на юридичні, а суцільно психологічні ознаки, які часом було важко встановити. Ця невизначеність була частково усунута Законом від 4 вересня 1941 року [7, с. 316-317].

Німецький професор Альбін Езер підкреслює, що заподіяння смерті стає вбивством, якщо воно несе певні ознаки вбивства, що містяться у параграфі 211 Кримінального кодексу ФРН [8, с. 127]. Ці ознаки характеризують особливу соціально-етичну докорність. Їхній перелік є закритим. У ньому за пануючою у німецькій кримінально-правовій науці думкою виділяють три групи ознак:

а) стосовні до діяння, а саме до умертвіння людини з використанням безпомічного або хворобливого стану потерпілого, болісним способом, загальнонебезпечними засобами (тобто три альтернативи);

б) стосовні до суб'єкта діяння, що характеризують мотиви злочину, такі як: одержання задоволення від умертвіння, задоволення сексуальних бажань, прагнення до одержання майнової вигоди за всяку ціну, інших низинних спонукань (тобто чотири альтернативи);

в) пов'язані з метою злочину, коли вбивство відбувається для того, щоб сховати інший злочин або забезпечити його вчинення (тобто дві альтернативи) [9, с. 366-367].

Разом з тим, параграф 211 Кримінального кодексу ФРН не передбачає в якості спеціальних ознак вбивства такі як: вбивство двох або більше осіб, вчинення вбивства групою осіб; зв'язок зі здійсненням потерпілим тієї або іншої діяльності; хуліганські спонукання та інші, передбачені частиною другої статті 115 КК України [8, с. 127].

Треба сказати, що зазначені в параграфі 211 Кримінального кодексу ФРН ознаки дуже докладно аналізуються в спеціальній німецькій літературі, оскільки, за загальною думою, кожна з них і всі вони разом породжують певні труднощі у судовій практиці. При цьому, стосовно до кожного з перерахованих вище ознак розглядаються об'єктивний і суб'єктивний склади (відповідність складу) вбивства. Звичайно, при аналізі суб'єктивного складу виникає багато спірних проблем, пов'язаних, зокрема, з предметом і змістом умислу, його інтенсивністю та психологічними передумовами [10, s. 173].

У частині другій параграфу 212 Кримінального кодексу ФРН встановлена кримінальна відповідальність за особливо тяжкий випадок вбивства (besonders schwerer Fall des Totschlags). Він не є різновидом тяжкого вбивства (Mord). При вчиненні особливо тяжкого випадку вбивства (besonders schwerer Fall des Totschlags) відсутні ознаки тяжкого вбивства (§ 211 Кримінального кодексу ФРН). Дана норма визначає розмір покарання

(Strafzumessungsregel), у цьому випадку – більш тяжкого, чим передбачене за вчинення простого вбивства. У зв'язку із цим, оцінюючи тяжкість вини особи, суд встановлює, що вона тяжче, чим при вчиненні простого вбивства. Мова йде насамперед про такі випадки, коли діяння тільки за формальними ознаками типізації вбивств не підпадає під параграф 211 Кримінального кодексу ФРН. Приміром, у ряді випадків за частиною другою параграфа 212 Кримінального кодексу ФРН може бути кваліфіковано вбивство з ревнощів [7, с. 316]. Ступінь небезпеки таких злочинів відбивається в покаранні, яке передбачається за них, – згідно із частиною другою параграфа 212 Кримінального кодексу ФРН особливо тяжке вбивство карається безальтернативним покаранням у виді довічного позбавлення волі [8, с. 127].

Стаття 112 «Тяжке вбивство» Кримінального кодексу Швейцарії встановлює: «Якщо особа діє особливо безсовісно, а саме його мотиви вчинення злочинного діяння, ціль злочинного діяння або вид виконання є особливо докорливими, то покаранням є довічне каторжне ув'язнення або каторжне ув'язнення на строк не менше десяти років» [11, с. 160]. Як бачимо, у диспозиції цієї норми багато оціночних понять морально-етичного, а не суто юридичного характеру, на зразок «особливо безсовісно», «особливо докорливими», що не дає можливості дати правову оцінку змісту таких обставин, що обтяжують вбивство. Взагалі, швейцарському законодавцю притаманно широке застосування подібних морально-етичних дефініцій без роз'яснення їхнього юридичного змісту.

У Кримінальному кодексі Італії кваліфіковані види вбивства передбачені статтями 576, 577, які озаглавлені «Обтяжуючі обставини» [12, с. 17]. Наявність у Кримінальному кодексі Італії двох статей, що передбачають відповідальність за вбивство при обтяжуючих обставинах, пояснюється різними санкціями: за злочини, передбачені статтею 576 Кримінального кодексу Італії, призначалася смертна кара, а за злочини, передбачені статтею 577 – довічне позбавлення волі. Після скасування смертної кари за злочини, передбачені обома статтями, призначається покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

Стаття 577 Кримінального кодексу Італії передбачає таку обставину як умисність, тобто, сама умисність є обтяжуючою обставиною, незалежно від інших обставин діяння. Хоча із змісту диспозиції статей 576-577 Кримінального кодексу Італії зрозуміло, що всі інші види кваліфікованих вбивств також носять умисний характер, тому, мабуть, було б доцільним вказати на умисність як на загальну ознаку цих діянь.

В обох цих статтях, серед інших, містяться і такі обставини, які невідомі українському законодавству. Так, Кримінальному кодексі Італії передбачає знайому нам з історії вітчизняного права норму про вбивство родича за висхідною або спадною лінією (ст. 577 Кримінального кодексу Італії), при цьому у статті 576 Кримінального кодексу Італії ця норма «обростає» додатковими обставинами: якщо таке діяння «вчинене з низинних або неповажних мотивів або супроводжувалося мученнями або жорстокістю, або якщо застосовувалася отруйна речовина або інший підступний засіб, або якщо вбивство вчинене умисно» [7, с. 402].

Згідно із частиною другою статті 577 Кримінального кодексу Італії, у випадках вчинення вбивства у відношенні чоловіка, брата, сестри, прийомного батька або прийомної матері або прийомної дитини призначається покарання у вигляді позбавлення волі на строк від двадцяти чотирьох до тридцяти років. Таке пом'якшення відповідальності залежно від ступеня спорідненості з потерпілим, на думку вчених, є некоректним [7, с. 403].

Крім того, до обтяжуючих обставин італійський законодавець відносить використання при вбивстві отруйної речовини або іншого підступного засобу (тут вже незалежно від категорії потерпілого), вбивство особою, що переховується від правосуддя,

щоб уникнути арешту, затримання або ув'язнення, або з метою здобування засобів до існування на період ухилення від явки до суду [7, с. 403].

Кримінальному кодексу Болгарії притаманна така особливість як наявність у статті 116 великого переліку обставин, що обтяжують вбивство (він становить 12 пунктів). Відмінністю від кримінального закону України є віднесення до цієї категорії злочинів таких діянь, як вбивство вчинене із задалегідь обдуманим умислом (п. 9 ч. 1 ст. 116 Кримінального кодексу Болгарії), вбивство батька чи матері або рідного сина чи рідної дочки (п. 3 ч. 1 ст. 116 Кримінального кодексу Болгарії), вбивство посадової особи, представника громадськості, а також військовослужбовця, у тому числі військовослужбовця союзної або дружньої держави або армії при виконанні або у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків або функцій, або особи, що користується міжнародним захистом (п. 1 ч. 1 ст. 116 Кримінального кодексу Болгарії) [13, с. 94-95].

Більш того, частина друга статті 116 Кримінального кодексу Болгарії передбачає відповідальність за особливо кваліфікований, спеціальний вид вбивства – «вбивство судді, прокурора, слідчого або особи зі складу Міністерства внутрішніх справ при виконанні або у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків або функцій» [13, с. 95].

Стаття 116 Кримінального кодексу Болгарії за кваліфіковане вбивство передбачає покарання у виді позбавлення волі від п'ятнадцяти до двадцяти років, довічного ув'язнення або довічного ув'язнення без заміни (у випадках вчинення вбивства з хуліганських мотивів або такого, що представляє небезпечний рецидив або вчиненого особою, яка раніше вчинила інше умисне вбивство, суд може ухвалити й обов'язкове поселення), за особливо кваліфіковане – позбавлення волі на строк від двадцяти до тридцяти років, довічне ув'язнення або довічне ув'язнення без заміни [13, С. 95].

Треба відмітити, що в кримінальному законодавстві країн континентальної Європи питання віднесення так званих спеціальних вбивств (специфічного різновиду кваліфікованих вбивств) [14] до злочинів проти життя або до інших розділів Особливої частини кримінальних законів вирішується неоднозначно. Аналіз відповідних норм свідчить про те, що у законодавців різних країн немає єдиної позиції з цього приводу. Так, у проаналізованих вище кодексах деяких країн такі спеціальні види вбивств, як, наприклад, вбивство представника влади, вважаються злочинами проти життя, тоді як практично всі кримінальні закони країн колишнього СРСР відносять такі діяння до інших розділів, таких які забезпечують кримінально-правову охорону діяльності органів державної влади тощо. Однозначної відповіді на це питання не має і кримінально-правова наука.

Кримінальний кодекс Польщі у параграфі 2 статті 148 містить лише чотири види обставин, що обтяжують вбивство, і вони знайомі українському законодавцю. Питання викликає лише пункт третій, який встановлює відповідальність за вбивство «у результаті мотивації, що заслуговує особливого засудження» [15, с. 125]. При цьому не розкривається правовий зміст такої мотивації, швидше за все, мається на увазі низенна мотивація винного (користь, помста, хуліганство тощо), однак, польський законодавець з цього приводу до пояснень не вдається.

Висновки. Таким чином, кваліфікованим вбивством називається вбивство, вчинене при наявності хоча б одної з обтяжуючих обставин (кваліфікуючих ознак), перерахованих у частині другої статті 115 КК України, які вказують на підвищену громадську небезпеку цього злочину порівняно з некваліфікованим (простим) видом того ж злочину.

Обставини, що обтяжують умисне вбивство в кримінальному законодавстві країнах континентальної Європи представлені доволі широко, іє різноманітними як за кількістю, так і за змістом.

Так, кваліфікуючі обставини Кримінального кодексу Франції 1992 року, на відміну від наполеонівського Кримінального кодексу 1810 року, значно різноманітніші (їх загальна кількість у Кримінальному кодексі Франції 1992 року становить десять) та відносяться до морального елемента злочинного діяння, до особи потерпілого та інших факторів.

Менш значною є класифікація обставин, що обтяжують вбивство у Кримінальному кодексі ФРН, де в частині другій параграфу 211 дається визначення кваліфікованого вбивства – тяжкого вбивства. Розподіл складів на вбивство і тяжке вбивство є традиційним для німецького кримінального права; воно існувало ще у Кримінальному кодексі 1871 року. Спочатку ці склади відрізнялися тільки специфічним формулюванням «умисел вчиненого вбивства», яке було критерієм для їхнього розмежування. Дане формулювання було орієнтовано не на юридичні, а суцього психологічні ознаки, які часом було важко встановити.

Крім того, у диспозиції відповідних норм деяких країн, зокрема, Швейцарії, багато оціночних понять морально-етичного, а не суто юридичного характеру, на зразок «особливо безсовісно», «особливо докірливими», що не дає можливості дати правову оцінку змісту таких обставин, що обтяжують вбивство. Взагалі, європейському законодавцю притаманно широке застосування подібних морально-етичних дефініцій без роз'яснення їхнього юридичного змісту.

В кримінальних законах окремих країн (Італія, Болгарія, Польща) очевидні просторість і відсутність класифікаційного критерію для виділення тої або іншої обставини, зокрема, такі, що характеризують спосіб вчинення, особливості потерпілого, особливості суб'єктивної сторони злочину тощо.

Тобто, в цілому, враховуючи наявні в нормативно-правових актах країн романо-германської правової системи доктринальні традиції побудови кримінального законодавства, норми про кваліфіковане вбивство значно не відрізняються, за виключенням певних особливостей, що відображають або національні властивості законодавства тієї чи іншої держави, або прагнення законодавця триматися у руслі законодавчих євроінтеграційних тенденцій.

Література:

1. Короленко М. П. Кваліфікація і класифікація умисних вбивств при обтяжуючих обставинах: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Короленко Микола Павлович. – Одеса, 2002. – 203 с.
2. Дзюба В. Т. Деякі питання кримінальної відповідальності за вбивство за кримінальним законодавством України / В. Т. Дзюба // Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матеріали науково-практичної конференції (Харків, 22-23 квітня 2004 р.). – К.-Х.: Юрінком Інтер, 2004. – 260 с. – С. 72–78.
3. Маковецька Н. Є. Умисні вбивства за кримінальним правом України та Республіки Польща: юридичний аналіз складів злочинів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Маковецька Неля Євгенівна. – Львів, 2010. – 207 с.
4. Панов Н. И. Проблемы квалификации умышленных убийств, совершенных в соучастии / Н. И. Панов // Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матеріали науково-практичної конференції (Харків, 22-23 квітня 2004 р.). – К.-Х.: Юрінком Інтер, 2004. – 260 с. – С. 24-29.
5. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 [Електронний

ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.

6. Уголовный кодекс Франции / [Науч. ред. Л. В. Головки, Н. Е. Крыловой; предисл., пер. с фр. Н. Е. Крыловой]. – С.-Пб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 648 с.

7. Уголовное право зарубежных государств. Особенная часть: Учебное пособие / [Голованова Н. А., Еремин В. Н., Игнатова М. А. и др.]; Под ред. И. Д. Козочкина. – М.: Издательский дом «Камерон», 2004. – 528 с.

8. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии / [науч. ред., вступ. ст. Д. А. Шестакова; предисл. Г.-Г. Йешека; пер. с нем. Н. С. Рачковой]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 522 с.

9. Жалинский А. Э. Современное немецкое уголовное право / А. Э. Жалинский. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 560 с.

10. Küper Wilfried. Strafrecht. Besonderer Teil. Definitionen mit Erläuterungen / Wilfried Küper. – [3 Aufl.]. – Heidelberg: C. F. Müller, 1999. – 526 s.

11. Уголовный кодекс Швейцарии / [Вступ. ст. Ю. Н. Волкова; науч. ред., предисл., пер. с нем. А. В. Серебренниковой]. – [2-е изд.]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 348 с.

12. Игнатова М. А. Уголовное право Италии: Основные институты: автореферат дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / М. А. Игнатова. – Москва, 2002. – 24 с.

13. Уголовный кодекс Республики Болгария / [Науч. ред. А. И. Лукашова; Пер. с болг. Д. В. Милушева и др.; Вступ. ст. Й. И. Айдарова]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – 296 с.

14. Тарарухін С. А. Кваліфіковані злочини / С. А. Тарарухін // Юридична енциклопедія / leksika.com.ua [Електронний ресурс] // Режим доступу к журн.: http://leksika.com.ua/19750306/legal/kvalifikovani_zlochini.

15. Уголовный кодекс Республики Польша / Науч. ред. А.Н. Лукашов, Н. Ф. Кузнецова; вступ. статья Э. А. Саркисовой; пер. с польского Д. А. Барилевич]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – 234 с.

267

HOMICIDE'S AGGRAVATING CIRCUMSTANCES IN A CIVIL LAW (ROMANO-GERMANIC / CONTINENTAL LEGISLATION)

SOTULA A.

Statement of the problem and its scientific value.

So called “Qualified” or “First Degree” homicide means that at least one of the aggravating circumstances (listed in the Second part Article 115 of the Criminal Code of Ukraine) exists. Skilled legists defined “Qualified” as a crime that have circumstances directly listed in that Article of the Criminal Code of Ukraine that indicated an enhanceable public danger of such crime relatively to a same “Unqualified” crime [1, p. 62].

Despite the stable approach to that provision (last decade almost unchanged), issues of a criminal liability for homicide under aggravating circumstances are widely discussed in the law books [2; 3; 4]. That's a clear indication of the urgency of the problem of researching comparative-legal classification of a homicide under aggravating circumstances.

Analysis of recent researches on this issue. Comparative studies of comparative-legal types of “Qualified” or “First Degree” homicides in Ukraine were not a subject of direct researches. Various aspects of this issue done by Ukrainian legists: M. Bazhanov, A. Baylovym, Y. Baulin V.

Grischuk, M. Korolenko, N. Makavetskaya, M. Miller, V. Nawrocki, N. Panov, V. Stashis, V. Tatsiy and others. But no comprehensive comparative legal study of criminal punishment for such crimes, what shows the needs for a detailed research of this problem.

The article aim the further theoretical research of criminal responsibility for homicide committed under aggravating circumstances within updated development of criminal-legal comparative.

Article's assignment. Considering aspects of the domestic Criminal Law (related to homicide with aggravating circumstances), there is a legitimate needs to appeal to similar international experience in order to find solutions of regulation of similar crimes in other jurisdictions, particularly in the Roman-Germanic legislation.

The main material and justification of the results of the study.

Homicide's Aggravate circumstances this days mean not the same in different European continental countries. Even there is a Civil Law, it a different approach, both in numbers and in meanings.

Ukraine. Let's start with the common characteristics of those circumstances in the domestic (Ukrainian) Legislate and will pay particular attention to the circumstances that are missing in there in compare with other Legislations.

Second part of Article 115 of the Criminal Code contains 14 clauses, but some of them are consist more than one attribute (§ 2, 9, 14, Part 2 of Art. 115 of the Criminal Code) or list specific varieties of such attribute (§ 11, 12 Part 2 of Art. 115 of the Criminal Code). The whole list of homicide's aggravating circumstances is quite comprehensive. Its also exist a very important Resolution No 2 dtd February 7th, 2003 of the Supreme Court of Ukraine named "Legal Practice in cases involving crimes against life and health of the people ". [5]

France. Qualifying circumstances of the 1992 French Penal Code [6, p. 170-174], unlike the 1810 Napoleonic Penal Code, is much more diverse (their total number in the 1992 French Criminal Code is ten) and that's apply to the morale element of the crime, the personality of the victim and other factors. Unlike Ukrainian legislate here exist attribute of premeditated murder which constitutes homicide as "Qualified" (Article 221-3 of the Criminal Code of France) [6, p. 170-171].

In this part stated, that intent is forming over a longer or shorter period of time. Premeditation - is intent formed to the feasance of acts, directed on a certain crime or misconduct (Article 132-72 of the Criminal Code of France) [6, p. 156]. Feature that allows to segregate "simply intentionally" from premeditated intent homicide is the intent exist "to actions aimed at implementing the intent. That is, with the premeditated murder of intent is necessary to recognize any willful murder, which is not entirely a result of the execution of intent, which arose suddenly [7, p. 247].

Germany. Less significant classification in the Criminal Code of Germany. Second part of Section 211 defines that "Qualified" (or First Degree) homicide – is a heavy, hard murder. Different classification of murder (Totschlag) and "heavy" murder (Mord) is traditional for the German Legislate. It has been existed in the 1971' Penal Code. At the beginning that was only different formulation «intention of homicide done» as a classification of "heavy" murder (Mord). That formulation has been based not on legal, but on mentally signs what was difficult to recognize time to time. This uncertainty has been partially eliminated by the Law dtd September, 4th, 1941 [7, p. 316-317].

German professor Albin Ezer's say, that death causing becomes homicide if it bears certain signs of murder contained in para 211 of the Criminal code of Germany [8, p. 127]. These certain signs mentioned proper social-ethical relevance. Their list is exhaustive. As per prevailing German's criminal legal norms, listed three groups of signs:

a) Killing victim use their helpless or illness condition, painfully or commonly hazardous way (three attributes)

b) Motives of a murder such as: getting satisfaction of killing, getting satisfaction of sexual desires, aspiration to reception of property benefit at any cost, getting others dishonourable reasons (four attributes)

c) When a killing made to hide other crime or to provide its fulfillment (two attributes) [9, p. 366-367].

Same time, para 211 Criminal code of Germany does not specify such attributes as: killing two or more persons, fulfillment of a killing by a group of persons; if killing corresponding to some activity of a victim; hooligan actions and so on, mentioned in Clause 115 Part 2 Ukrainian Criminal Code [8, p. 127].

Had to note, that attributes listed in para 211 of the German Criminal Code, have been carefully analyzed in the special German literature. As per common opinion, each of them alone and all them together cause certain difficulties in judicial practice. Thus each of these attributes, objective and subjective corpus delicti to be considered. Certainly, while analysis of the subjective corpus delicti, controversial problems arise due to intention, its intensity and psychological preconditions [10, p. 173].

Second part of para 212 of the Criminal code of Germany establish the criminal responsibility for especially heavy case of murder (besonders schwerer Fall des Totschlags) is established. It is not a murder version (Mord). A fulfillment of especially heavy case of murder (besonders schwerer Fall des Totschlags) there are no murder signs (para 212 Criminal codes of Germany). The given rate determines the rate of punishment (Strafzumessungsregel), in this case - more severe, than is provided for "simple" murder. In this case formal signs does not fulfill para 211 of the Criminal Code

269

For example, murder in a state of jealousy formally did not fulfill para 212 Second part German Criminal Code, but can be qualified so [7, with. 316]. Level of danger of such crimes is reflected in punishment level as a lifelong imprisonment [8, p. 127].

Switzerland . Clause 112 establishes "Murder" of the Criminal code of Switzerland: «If the person acts especially unscrupulously, namely its motives of fulfillment of criminal act, the purpose of criminal act or an accomplishment kind is especially reproachful punishment is the lifelong unbearable conclusion or the unbearable conclusion for term of not less than ten years» [11, p. 160]. As we see, in a disposition of this rate estimates concepts as a morally-ethical, instead of especially legal character, like "especially unscrupulously", "especially reproachful" that does not give possibility to state a legal estimation of the maintenance of such circumstances burdening murder. In general, wide application of similar morally-ethical definitions without an explanation of their legal meanings is inherent to Swiss legislator.

Italy. Criminal code of Italy has clauses 576, 577 "Aggravating circumstances" [12, p. 17]. Those clauses have provided variable punishment for crime of murder at aggravating circumstances. Clause 576 applied death penalty, while Clause 577 - lifelong imprisonment. After cancelling death penalties, both Clauses apply lifelong imprisonment.

Clause 577 of the Criminal code of Italy provides that deliberate is an attribute that aggravating themselves, irrespective of other circumstances. Clauses 576-577 of the Criminal code of Italy clear mentioned that all other kinds of the "qualified" murders also have deliberate nature. Therefore, probably, would be reasonable to specify the deliberate as on a general sign of these acts.

Both these clauses, among the other, have attributes, unknown to Ukrainian legislation. Criminal code of Italy provides familiar to us from history i.e. murder of a relative upward or downward line. (Clause 577 of the Criminal code of Italy). Same time Clause 576 need additional

circumstances: such action «to be made due to low morale or disrespectful motives or accompanied by violence or if the poisonous substance or other artful means or if murder is made intentionally» [7, p. 402].

According to a Second part of Clause 577 of the Criminal code of Italy, in cases of homicide of a husband, a brother, a sister, a step father father or a step mother or adopted child, it is appointed custodial sanctions for the term from twenty four till thirty years of imprisonment. Such mitigation of responsibility depending on degree of relationship with victims, according to scientists, is incorrect [7, p. 403].

Besides of above, Italian legislator considering as aggravating circumstances of homicide the use for murdering an a poisonous substances or other artful treacherous way (irrespective of a category of the victim), murder by the person who hiding from justice in order to avoid arrest, detention or imprisonment, or for the purpose of obtaining means of livelihood while avoiding an appearance to the court [7, p. 403].

Bulgaria. Clause 116 Criminal Code of Bulgaria containing a twelve attributes of the circumstances burdening murder. Difference with the Ukrainian Criminal Code is some attributes like: murder made with in advance considered intention (item 9 p.1 item 116 of the Criminal code of Bulgaria), murder of the father or mother or the native son or the native daughter (item 3 p.1 item 116 of the Criminal code of Bulgaria), murder of the official, the representative of the public, and also the military servant, including the military servant of the allied or friendly state or army at accomplishment or in connection with accomplishment of official duties by it or functions, or the person who uses the international protection (item 1 p.1 item 116 of the Criminal code of Bulgaria) [13, p. 94-95].

More than that, a Second part of Clauses 116 of the Criminal code of Bulgaria provides responsibility for especially qualified - «murder of the judge, the public prosecutor, the investigator or the person belongs to the Ministry of Internal Affairs while on duty» [13, p. 95].

Clause 116 of the Criminal code of Bulgaria for the “qualified” homicide provides punishment from fifteen till twenty years of imprisonment, a life imprisonment or a life imprisonment without parole (in cases of murder of hooligan motives either dangerous recurrence or made by the person who has made other premeditated murder earlier. The court can enact and obligatory settlement), for especially qualified - imprisonment for the term from twenty till thirty years, a life imprisonment or a life imprisonment without parole [13, p. 95].

Need to say, that in Crime Legislation of the continental Europe the classification of so-called “special” murders (a specific version of the qualified murders) [14] as crimes against life or to other sections of the Special part of penal statutes not equal. Legislators do not have similar position about in different countries. So, in the codes of some countries classified such special types of homicide, for example, murder of the official person, are considered as crimes against life whereas almost all Crime Codes of the former USSR countries classified such acts per other sections, providing by criminal law an a protection of activity of public authorities, etc. Steady solution on this have no either criminally-legal science.

Poland. Criminal Code of Poland clause 148 para 2 contains only four kinds of the circumstances burdening murder, and they are familiar to the Ukrainian legislator. The question arises due the third point, which establishes responsibility for murder «as a result of motivation which deserve special condemnation» [15, p. 125]. Polish Legislator give us no fixed explanations. We can expect self-interest, revenge, hooliganism, etc.

Conclusions. Thus, “Qualified” or “First Degree” homicide means that at least one of the aggravating circumstances (listed in the Second part Article 115 of the Criminal Code of Ukraine) exists. Skilled legists defined “Qualified” as a crime that have circumstances directly listed in that

Article of the Criminal Code of Ukraine that indicated a enhanceable public danger of such crime relatively to a same "Unqualified" crime [1, p. 62].

Homicide's Aggravate circumstances this days mean not the same in different European continental countries. Even there is a Civil Law, it a different approach, both in numbers and in meanings.

So, qualifying circumstances of the Criminal code of France of 1992, unlike the Napoleonic Criminal code of 1810, are much more various (their total in the Criminal code of France of 1992 constitutes ten) and concern a moral element of criminal act, to the person of the victim and other factors.

Less considerable is classification of the circumstances aggravating murder in the Criminal Code of Germany. Second part of Section 211 defines that "Qualified" (or First Degree) homicide – is a heavy, hard murder. Different classification of murder (Totschlag) and "heavy" murder (Mord) is traditional for the German Legislature. That formulation has been based not on legal, but rather on mentally signs what was difficult to recognize time to time.

Also some countries, in particular, Switzerland, applied concepts of ethical, instead of especially legal character, like "especially unscrupulously", "especially reproachful" that does not give possibility to recognise a legal estimation of the maintenance of such circumstances burdening murder.

In general, wide application of similar morally-ethical attributes without an explanation of their legal characteristics is typically for Continental European Legislator.

Criminal Code of some countries (i.e. Italy, Bulgaria, Poland) obviously have no fixed classification criterion to recognition of some attributes, in particular, way of crime done, victim's features, crime classification, etc.

Considering all above we can see approach of Legislators to homicide's aggravating circumstances in a Civil Law (Romano-Germanic / Continental Legislation) very similar. Some different certain features display either historical approach of national Legislation, or European integration of Legislator.

271

References:

1. Короленко М. П. Кваліфікація і класифікація умисних вбивств при обтяжуючих обставинах: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Короленко Микола Павлович. – Одеса, 2002. – 203 с.

2. Дзюба В. Т. Деякі питання кримінальної відповідальності за вбивство за кримінальним законодавством України / В. Т. Дзюба // Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матеріали науково-практичної конференції (Харків, 22-23 квітня 2004 р.). – К.-Х.: Юрінком Інтер, 2004. – 260 с. – С. 72–78.

3. Маковецька Н. Є. Умисні вбивства за кримінальним правом України та Республіки Польща: юридичний аналіз складів злочинів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Маковецька Неля Євгенівна. – Львів, 2010. – 207 с.

4. Панов Н. И. Проблемы квалификации умышленных убийств, совершенных в соучастии / Н. И. Панов // Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матеріали науково-практичної конференції (Харків, 22-23 квітня 2004 р.). – К.-Х.: Юрінком Інтер, 2004. – 260 с. – С. 24-29.

5. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.

6. Уголовный кодекс Франции / [Науч. ред. Л. В. Головки, Н. Е. Крыловой; предисл., пер. с фр. Н. Е. Крыловой]. – С.-Пб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 648 с.
7. Уголовное право зарубежных государств. Особенная часть: Учебное пособие / [Голованова Н. А., Еремин В. Н., Игнатова М. А. и др.]; Под ред. И. Д. Козочкина. – М.: Издательский дом «Камерон», 2004. – 528 с.
8. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии / [науч. ред., вступ. ст. Д. А. Шестакова; предисл. Г.-Г. Йешека; пер. с нем. Н. С. Рачковой]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 522 с.
9. Жалинский А. Э. Современное немецкое уголовное право / А. Э. Жалинский. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 560 с.
10. Küper Wilfried. Strafrecht. Besonderer Teil. Definitionen mit Erläuterungen / Wilfried Küper. – [3 Aufl.]. – Heidelberg: C. F. Müller, 1999. – 526 s.
11. Уголовный кодекс Швейцарии / [Вступ. ст. Ю. Н. Волкова; науч. ред., предисл., пер. с нем. А. В. Серебренниковой]. – [2-е изд.]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 348 с.
12. Игнатова М. А. Уголовное право Италии: Основные институты: автореферат дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / М. А. Игнатова. – Москва, 2002. – 24 с.
13. Уголовный кодекс Республики Болгария / [Науч. ред. А. И. Лукашова; Пер. с болг. Д. В. Милушева и др.; Вступ. ст. Й. И. Айдарова]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – 296 с.
14. Тарарухін С. А. Кваліфіковані злочини / С. А. Тарарухін // Юридична енциклопедія / leksika.com.ua [Електронний ресурс] // Режим доступа к журн.: http://leksika.com.ua/19750306/legal/kvalifikovani_zlochini.
15. Уголовный кодекс Республики Польша / Науч. ред. А.Н. Лукашов, Н. Ф. Кузнецова; вступ. статья Э. А. Саркисовой; пер. с польского Д. А. Барилевич]. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. – 234 с.